

הנדון: **הסיכון לילדים מפני כלי הנשק ברישיון פרטי -**

חוות דעת ראשונית לקראת דיון בוועדה לזכויות הילד על-רקע הגידול במספר רישיונות הנשק הפרטיים

אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין

יו"ר של כבוד

יוחנן פלסר

נשיא

ברנד מרכוס

יו"ר בינלאומי

חברי הוועד המנהל

עו"ד ליאת אהרנסון

אלי גרונר

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי

ד"ר חן ליכטנשטיין

מול מועלם

שגיר לשעבר שלי מרדוד

פרופ' פאדיה נאטר אבו-אלהיג'א

עו"ד אבי פישר

ד"ר מיכל צור

יוסי קוצ'יק

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר

השופטת רוזלי סילברמן אבליה, קנדה

שגיר לשעבר מרטין אינדיק, ארה"ב

אן אפלבוואס, ארה"ב

פרופ' ורנון בוגדנור, בריטניה

השופטת דורית ביניש, ישראל

השופט סטיבן בריי, ארה"ב

ד"ר ג'וזף ג'וסף, גרמניה

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב

פרופ' רוברט מנוקין, ארה"ב

פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה

השופט אברהם סופר, ארה"ב

ברט טפטנס, ארה"ב

פרופ' ארווין קוטלר, קנדה

פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב

פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב

פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

פרופ' סוזי נבות, מחקר

פרופ' קרנית פלוג, מחקר

ד"ר ישי ג'סיין פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' איתי אטר

פרופ' תמר הרמן

פרופ' נתן זוסמן [אורח]

פרופ' עמיה כהן

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' דניאל סטטמן

פרופ' בני פורת

פרופ' מרדכי קרמניצר

פרופ' גדעון דהט

ד"ר תהילה שורץ אלטשולר

פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק כרמון

מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ [1920-2021]

1. אחת האוכלוסיות שחשופה במיוחד לפגיעה כתוצאה מכלי נשק היא אוכלוסיית הילדים. לנוכח הסיכונים הנשקפים לאוכלוסייה זו, כמו גם לאוכלוסיות נוספות, ראוי ששינויים במדיניות רישוי הנשק הפרטי בישראל ייעשו רק לאחר עבודת מטה יסודית, שתסמך על תשתית עובדתית מוצקה, ותוך מעורבות כלל גורמי הממשלה הרלוונטיים (לרבות המשרד לביטחון לאומי ומשטרת ישראל, משרד הבריאות ומשרד הרווחה).

2. בחוות דעת זו נבקש לעמוד באופן ראשוני על הסיכונים להיפגעות ילדים כתוצאה מכלי נשק ברישיון נשק פרטי, ועל ההשלכות האפשריות של העלייה במספר כלי הנשק המוחזקים בידי אזרחים בחודשים האחרונים. לנוכח סיכונים אלה, נציג שורה של סוגיות שראוי לשקול כאשר נבחנים שינויים במדיניות רישיון הנשק הפרטי. כמו כן, בהסתמך, בין היתר, על בחינה משווה מתוך הניסיון המצטבר במדינות אחרות בעולם, נציע באופן ראשוני הסדרים שעשויים לתרום לצמצום הסכנה לילדים מפני כלי נשק ברישיון פרטי. מומלץ לשקול הסדרים אלו באופן מיידי, כדי לצמצם הסכנה מפני כלי נשק שכבר נמצאים ברשות הציבור בישראל ובטרם יינקטו פעולות נוספות להגדלת מספר רישיונות הנשק הפרטיים.

רקע – השינויים במדיניות רישוי הנשק הפרטי

3. מתקפת הטרור הקשה של ה-7 באוקטובר 2023 גרמה לחרדה נרחבת בציבור הישראלי ודאגה מובנת לביטחון האישי בכל חלקי הארץ. בעקבות זאת, המשרד לביטחון לאומי מוביל מדיניות שנועדה להרחיב את המעורבות של רבים מאזרחי המדינה בביטחון הפנים, בין היתר באמצעות עידוד ההתחמשות בנשק פרטי.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

4. ביום 18 באוקטובר 2023, פורסמו תקנות כלי הירייה החדשות, אשר הרחיבו באופן משמעותי את הזכאות לכלי נשק פרטי בישראל.¹ ביום 18 במרץ 2024, הכריז השר לביטחון לאומי בישיבת סיעת מפלגתו כי משרדו העניק מאה אלף רישיונות כלי נשק פרטי במסגרת קמפיין "ישראל מתחמשת" שמקדם השר.² מדובר בעלייה של יותר מפי 1.5 במספר בעלי רישיונות לכלי נשק פרטיים בישראל בהשוואה לתקופה שלפני ה-7 באוקטובר 2023. משמעות הדבר היא שבמרחב הציבורי ובבתי אזרחים בישראל ישנה נוכחות גדולה הרבה יותר של כלי נשק.

5. ככלל, קיים חשש של ממש שתקנות כלי הירייה החדשות הביאו להפרת האיזון שבין הגברת הביטחון במרחב הציבורי לבין הצורך להגן על שלום הציבור, וזאת בשלושה מישורים:

א. מישור הביטחון ותחושת הביטחון האישיים והמשפחתיים, לרבות הגברת הסיכון לאובדנות והצבת איום על הסביבה הקרובה;

ב. המישור הפלילי, בדגש על החשש משימוש לרעה בנשק והחשש לזליגת נשק לידי גורמים עברייניים;

ג. המישור הביטחוני, לרבות שימוש בלתי-מיומן בנשק בעת אירוע והחשש לפגיעה בלתי-מכוונת בכוחות ביטחון או באזרחים חפים מפשע.

כמו כן, החלוקה הבלתי-שוויונית של הנשק מגבירה את הפערים בין האוכלוסיות השונות המרכיבות את החברה הישראלית.

6. בפרט, ולעניין חוות דעת זו, נבקש להדגיש כי תקנות כלי הירייה החדשות מובילות לכך שנשק פרטי נמצא כיום בידי אזרחים צעירים יותר ומיומנים פחות ביחס להתנהלות ולשימוש בכלי נשק. כך למשל, לפני השינוי בתקנות, אזרח ישראלי שלא סיים שירות צבאי סדיר או שלא סיים שתי שנות שירות לאומי או אזרחי בישראל יכול היה לקבל רישיון לכלי נשק פרטי רק בהגיעו לגיל 27. כיום, השינוי בתנאי הסף לקבלת הרישיון מאפשר למי שסיים שנת שירות סדיר כלוחם או למי שהשלימה שנת שירות לאומי להיות זכאים לרישיון לכלי נשק פרטי, בתנאים מסוימים, כבר בגיל 21. דוגמה נוספת להרחבת התבחינים היא הרחבת הזכאות לרישיון על-בסיס תבחין שירות בצבא גם למי שסיים את שירותו כלוחם (טירונות רובאי 03), בעוד שלפני

¹ תקנות כלי הירייה (תנאי סף ותבחינים לקבלת רישיון פרטי לכלי ירייה והוראות נוספות), תשפ"ד-2023.
² "בן גביר: 'השבוע קיבל האזרח ה-100 אלף רישיון לנשק'" **כיכר השבת** (18.03.2024).
<https://www.kikar.co.il/israel-news/sajsnf>

כעשור, רק מי שסיים את שירותו בדרגת סא"ל ומעלה היה זכאי לרישיון לכלי נשק לפי תבחין זה.

7. כמו כן, בשונה מבעבר, מספיק ללמוד במקום שמוגדר כיישוב זכאי, משמע יישוב לגביו המליצה משטרת ישראל כי המגורים במקום מצדיקים רישיון, כדי להיות זכאי לרישיון כלי נשק. בנוסף, הורחבה רשימת היישובים הזכאים לכלי נשק פרטי. כך למשל, פורסם באחרונה כי העיר בית שמש הוגדרה כיישוב שמצדיק זכאות לרישיון כלי נשק. נזכיר, כי אדם שגר ביישוב שנמצא ברשימה זכאי לרישיון כלי נשק פרטי גם אם לא עומד בתבחין אחר – למשל שירות עבר בצבא.

8. למרות שתזכיר התקנות החדשות פורסם במהלך חודש יולי 2023, הדיון להתקנת התקנות נערך בוועדה לביטחון לאומי בכנסת כשבוע לאחר פרוץ מלחמת "חרבות ברזל". כפי שנאמר על-ידי הייעוץ המשפטי של הוועדה, במועד שנקבע לא הייתה אפשרות להיערך כראוי לדיון ולהביא את כלל הגורמים הרלוונטיים לשולחן. נציגת משרד המשפטים ציינה בדיון כי היבטים חשובים, שנוגעים בין היתר להשפעות על אובדנות ואלימות במשפחה, כלל לא נבחנו כראוי לפני התקנת התקנות.

9. קושי נוסף שלא ניתן לו מענה בתקנות החדשות, הינו היעדר מעורבות מסודרת של גורמים שיכולים לצמצם את הסיכון במתן רישיון למי שמשתקפת ממנו מסוכנות. כך למשל, משרד הרווחה לא מעורב באופן סדור בתהליך רישוי כלי הירייה, וזאת חרף ההשפעה החמורה שעלולה להיות להימצאות כלי נשק על העלייה באלימות ובתחושת האיום בבית.

ילדים – אוכלוסייה פגיעה במיוחד

10. השימוש בנשק חם מוביל לתוצאות הקטלניות ביותר. הקורבנות של שימוש בנשק חם מגיעים מכל שכבות האוכלוסייה ומכל הגילאים. עם זאת, ילדים הם אוכלוסייה פגיעה במיוחד בהקשר זה. כך למשל, בארה"ב, הגורם המוביל במוות בקרב ילדים ומתבגרים בגילאי שנה עד 19 הוא פגיעה שנגרמה מנשק חם,³ כאשר אוכלוסיות עניות חשופות במיוחד לפגיעה.⁴

³ מתוך נתונים של המרכזים לבקרת מחלות ומניעתן של משרד הבריאות האמריקאי. ראו: "Fast Facts: Firearm Violence and Injury Prevention" Centers for Disease Control and Prevention (19.09.2023) <https://www.cdc.gov/violenceprevention/firearms/fastfact.html>.

⁴ Roberts BK, Nofi CP, Cornell E, Kapoor S, Harrison L, Sathya C. *Trends and Disparities in Firearm Deaths Among Children*. Pediatrics. 2023 Sep 1; 152(3).

11. בישראל, לפי נתונים שפורסמו על-ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בין השנים 2020-2023 נרשמו 174 מקרי אשפוז בבתי חולים של קטינים עד גיל 18 כתוצאה מהיפגעות לא מכוונות מנשק חם ומאלימות עם נשק חם. מנתונים אלו עולה כי היקף ההיפגעות מנשק חם בקטגוריות אלו גבוה באופן משמעותי בקרב ילדים ובני נוער שאינם יהודים (159 קטינים) בהשוואה ליהודים (15 קטינים). הנתונים מעידים עוד כי 31 מהקטינים שנפגעו מנשק חם נפגעו בביתם, 82 קטינים מחוץ לביתם ו-61 קטינים בזירת אירוע שאינה ידועה.⁵

12. בין השנים 2017-2020, נרשמו בישראל כקורבנות (פצועים והרוגים) בתיקי חקירות של עבירות נשק מאות קטינים, כאשר בשנת 2020 גדל מספר הקורבנות הקטינים ב-60% בהשוואה לשנת 2017. לפי נתוני מכון גרטנר, 98 קטינים ערבים ו-4 קטינים יהודים נפצעו או נהרגו בשל אלימות באמצעות נשק בשנים האמורות.⁶

13. תפוצה רחבה יותר של נשק במדינה עלולה להעלות את מספר הקורבנות משימוש בנשק חם ככלל, ובקרב ילדים בפרט. ניתן לחלק בחלוקה גסה את הסיכון הניצב בפני ילדים לשלושה סוגים עיקריים:

א. פגיעה עצמית של ילדים ומתבגרים באמצעות נשק (נפוץ מאד במדינות כמו הודו וארה"ב);

ב. פגיעה כתוצאה מתאונות שקשורות בכלי נשק, לדוגמה בשל משחק בנשק (נפוץ למשל במדינות אפריקה, בארה"ב ובטורקיה);

ג. אלימות פיזית נגד ילדים (נפוץ יחסית בארה"ב בקרב מתבגרים⁷ ובחלק ממדינות מרכז ודרום אמריקה)⁸.

נוסף על כך, נוכחות של נשק בחייהם של ילדים מקטינה את תחושת הביטחון שלהם, וזאת כאשר הנשק נמצא בידיים של הורים מסוכנים במשפחתם.⁹

⁵ מריה רבינוביץ', היפגעות ילדים ונוער מנשק חם (הכנסת, מרכז המחקר והמידע 2024).
⁶ ד"ר נורית יכימוביץ-כהן עבירות נשק – נתונים והתמודדות הרשויות (הכנסת, מרכז המחקר והמידע 2021).

⁷ מתוך נתונים של המרכזים לבקרת מחלות ומניעתן של משרד הבריאות האמריקאי. ראו: "Fast Facts: Firearm Violence and Injury Prevention" Centers for Disease Control and Prevention (19.09.2023) <https://www.cdc.gov/violenceprevention/firearms/fastfact.html>.

⁸ מתוך נתונים של המוסד למדדי והערכות בריאות, מרכז עצמאי באוניברסיטת וושינגטון. ראו: Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME). **GBD Compare Data Visualization**. Seattle, WA: IHME, University of Washington, 2020. Available from <http://vizhub.healthdata.org/gbd-compare>.

⁹ "מתחילת השנה התקבלו 25 פניות המעלות חשש לסיכון שעשוי להישקף ממחזיקי נשק" חדשות הכנסת <https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press10.12.23p.aspx> (10.12.23).

14. הסיכונים הנ"ל אמורים תחת מדיניות רישוי הנשק שקדמה לתקנות החדשות, והם אמורים ביתר שאת בעקבות מדיניות זו, הן לנוכח הגידול הדרמטי במספר רישיונות הנשק הפרטי, והן לנוכח הרחבת התבחינים לקבלת רישיון נשק כמוסבר לעיל.

הסדרים אפשריים להפחתת הסיכון לילדים

15. להלן נתייחס לכמה הסדרים שניתן לשקול כדרך להפחתת הסיכון לילדים כתוצאה מן הגידול בהיקף כלי הנשק הפרטיים בישראל, וזאת, בין היתר, על-סמך הניסיון שנצבר במדינות שונות בעולם. מדובר בהתייחסות ראשונית בלבד ובלתי-ממצה, וחיוני שתיערך עבודת-מטה יסודית, הנסמכת על תשתית עובדתית מוצקה, ותוך שיתוף של כלל הגורמים הרלוונטיים. קיים ידע מקצועי וניסיון נרחב בעולם בעניין זה, וחשוב להיסמך עליהם על-מנת למנוע סיכונים מיותרים לילדים. מן הסתם, הסדרים אלה יסייעו לצמצם את הסכנה גם לאוכלוסיות נוספות.

א. אחסון הנשק בבית

16. בקרב מדינות רבות, ובהתבסס על הספרות המחקרית,¹⁰ נקבע כי כדי להפחית את הסיכון לפגיעה בילדים, לרבות כתוצאה מתאונה הנובעת ממשחק בנשק, יש לצמצם את הגישה שלהם לכלי נשק. כך למשל, באוסטרליה זיהו בעבר כי בכל שנה נפצעים או נהרגים אנשים, לרוב ילדים, בשל סקרנותם הטבעית, כאשר מתקיימת הזנחה של כלי נשק טעונים. לפיכך, הרשויות באוסטרליה המליצו לפרוק את הנשק ולאחסן את התחמושת בנפרד.¹¹ בדומה לכך, בבריטניה ובצפון אירלנד נקבע, בהקשר של סכנה לילדים, כי כאשר אדם מאפשר נגישות לנשק, למשל על-ידי גילוי מיקום המפתחות של מקום האחסון לאדם בלתי מורשה, גם אם מדובר בבן משפחה, הדבר עלול להוות עבירה והפרה של דרישות האחסון הקבועות בחוק.¹²

Wilson RF, Mintz S, Blair JM, Betz CJ, Collier A, Fowler KA. Unintentional Firearm¹⁰ Injury Deaths Among Children and Adolescents Aged 0-17 Years - National Violent Death Reporting System, United States, 2003-2021. MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 15 Dec 2023; 72(50): 1338-1345

¹¹ "National Firearms Safety Code" Attorney General's Department (Commonwealth of Australia 2002) <https://www.police.wa.gov.au/~media/Firearms-Licensing/Forms/National-Firearms-Safety-Code.pdf>.

¹² "Guide on Firearms Licensing Law" Home Office (2022) https://assets.publishing.service.gov.uk/media/636a6dbf8fa8f5358665f4b9/Firearms_guide_November_2022.pdf; "Guidance on Northern Ireland Firearms Controls" Northern Ireland Office (2005) https://www.psni.police.uk/sites/default/files/2022-08/guidance_on_northern_ireland_firearms_controls.pdf;

17. בנוסף, אסטרטגיית הפחתת הזמינות לכלי נשק חם הוכיחה את עצמה כבעלת תרומה למניעת אובדנות בארה"ב ובישראל.¹³ הקשר בין זמינות כלי הנשק לבין שיעור ההתאבדויות ידוע בעולם לאורך שנים, ואף בא לידי ביטוי בהחלטה של ממשלת ישראל בנושא הנגישות לאמצעים קטלניים.¹⁴

18. לפי הנחיות האגף לרישוי כלי ירייה במשרד לביטחון לאומי, אשר פורסמו באתר המשרד, בעל כלי נשק פרטי נדרש לאחסן את הנשק בכספת בביתו. בעל הרישיון מתחייב, באמצעות הצהרה, כי הכספת תותקן במקום מוסתר ובאופן שלא יתאפשר לאדם אחר, לרבות ליתר דיירי הבית, גישה אל כלי הירייה. עם זאת, יצוין כי במסגרת ההכשרה לבעלי כלי הנשק הפרטי עולה כי ניתן לאפסן את הנשק בכספת כשהוא חמוש במחסנית.¹⁵ בנוסף, המשרד לא מפקח על התקנת הכספת או על אופן אחסון הנשק.

19. לפיכך, מומלץ שהמשרד לביטחון לאומי יפעל כדי להבטיח שבעלי כלי נשק ישמרו את הנשק במקום מאובטח – נעול, לא טעון, בנפרד מהתחמושת, ובמקום שבו ילדים מתקשים להגיע אליו.

כמו כן, ייתכן שיש מקום להחמיר את דרישת האחסון של כלי הנשק. כך למשל, בארה"ב קיימים התקנים המונעים שימוש בנשק אישי על-ידי קטין בבית הוריו, הכוללים נעילות בריח או כת המזהה טביעת אצבע. המועצה הלאומית למניעת אובדנות במשרד הבריאות המליצו בדו"ח שפרסמו אשתקד לפנות למשרד לביטחון לאומי בהצעה לחייב שימוש בהתקנים אלו בנשק שמאוחסן בבית.¹⁶

ב. נוכחות הנשק בקרבת ילדים במרחב הציבורי

20. במקביל לאחסון הבטוח של הנשק בבית, מומלץ לקדם את צמצום הנוכחות של נשקים בסביבת ילדים במרחב הציבורי, למשל בבתי ספר. לפי נתוני קרן האו"ם לילדים (יוניצ"ף), בשלושת העשורים האחרונים התרחשו בבתי ספר עשרות תקריות ירי בהם לפחות הרוג אחד בכ-14 מדינות (לרוב בארה"ב).¹⁷

¹³ פרופ' גיל זלצמן, פרופ' יוסי לוי בלוז, ד"ר אילן שריף וד"ר גיל רביב, **זמינות כלי נשק חם והשפעתה על הסיכון האובדני** (נייר עמדה, המועצה הלאומית למניעת אובדנות בחטיבת הבריאות במשרד הבריאות, 2023).

¹⁴ מבקר המדינה, **היבטים ביישום התוכנית הלאומית למניעת התאבדויות – פעולות משרדי הממשלה** (דוח שנתי 70, 2020), בעמ' 340.

¹⁵ "מצגת הדרכה למטווחים", **האגף לרישוי כלי ירייה במשרד לביטחון לאומי** (28.06.2022), <https://www.gov.il/he/departments/general/training-guide-for-shooting-ranges>

¹⁶ פרופ' זלצמן, לעיל ה"ש 12.

¹⁷ United Nations Children's Fund, **A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents**, (UNICEF 2017), <https://data.unicef.org/resources/a-familiar-face/>.

21. ההתחמשות המואצת בישראל מובילה לנוכחות רבה יותר של נשקים גם ברחבי בתי ספר. עולה בעקבות כך השאלה האם הדבר מסייע לחיזוק תחושת הביטחון והביטחון בקרב ילדים, או שמא דווקא פוגע בהם. בסקר שנערך בקרב מתבגרים בארה"ב נמצא כי ככל שהחקיקה ביחס לנשקים קפדנית יותר, קיימת ירידה בתחושת האיום במרחב זה, ופחות ילדים החסירו ימי לימודים בבתי ספר משום שלא הרגישו בטוחים.¹⁸
22. בחוזר מנכ"ל משרד החינוך משנת 2012 נכתב, כי ככלל, יש להימנע מלאפשר כניסת מבקרים עם נשק למוסד החינוכי, למעט ביישובי קו העימות, במועצות אזוריות ובאיו"ש. בה בעת, חל איסור על הפקדת נשק בידי המאבטח.¹⁹ עולות השאלות: אם הכניסה עם נשק למוסד חינוכי נותרת לשיקול דעתו של המאבטח או מנהל המוסד; אם חוזר מנכ"ל משרד החינוך מיושם באופן אחיד; וכן איזה פיקוח מתבצע על הכניסה עם נשק למוסד החינוכי.
23. למעשה, סוגיה זו של נוכחות כלי נשק במקומות רגישים במרחב הציבורי אמורה להיות מוסדרת על-ידי השר לביטחון לאומי. לפי חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, התשס"ה-2005, השר לביטחון לאומי רשאי לקבוע בצו מקומות שבהם יהיה אסור להכניס נשק או לשאתו, לשם שמירה על ביטחון הציבור. כך, במקום שמצוין בצו של השר, ניתן לדרוש להפקיד את הנשק שאדם נושא עמו, או למנוע את הכניסה עם כלי נשק, אף תוך שימוש בכוח סביר. לפי החוק, הפקדת הנשק תיעשה לפי תקנות שיתקין השר בהתייעצות עם שר הפנים.
24. לפי דברי ההסבר לחוק, מדובר במקומות רגישים מבחינת ביטחון הציבור או ביטחון המדינה, שנושאת כלי נשק בהם, גם אם מוחזקים כדין, עלולה להוות סיכון לשלום הציבור המצוי בהם. עם זאת, בדוח מבקר המדינה משנת 2014 בנושא חקיקת משנה, נמצא כי המדינה לא השלימה את הטיפול בצו ובתקנות.²⁰ גם בחלוף עשור מפרסום דוח המבקר טרם פורסם הצו או הותקנו התקנות. כפי שתיאר זאת המבקר, מדובר בשיהוי בלתי סביר בטיפול בהתקנת התקנות, וכי "מהפניות החוזרות ונשנות למשטרה" בנושא זה "עולה כי יש לציבור צורך בהסדרת הנושא בתקנות ובצו". לאור הסכנות המתוארות לעיל, יש חשיבות רבה בפרסום הצו והתקנות כאמור, ולבחון את הכללת מוסדות החינוך לרשימת המקומות בהם אסור להכניס נשק.

¹⁸World Health Organization, Global status report on preventing violence against children (2020), <https://www.unicef.org/media/70731/file/Global-status-report-on-preventing-violence-against-children-2020.pdf>

¹⁹ חוזר מנכ"ל תשעג/2(א), כ"ד בתשרי התשע"ב, 10 באוקטובר 2012.

²⁰ מבקר המדינה הטיפול בתהליכי חקיקת משנה במערכת הממשלתית (דוח שנתי 2015, 65, 2015).

25. בנוסף לאמור, מומלץ שהמשרד לביטחון לאומי ישקול לחייב בעלי נשק פרטי אשר מסתובבים עם נשקם במרחב הציבורי בסביבת ילדים לקשור את הנשק בשרוך אבטחה. כך מונחים, למשל, מאבטחים בסביבת ילדים,²¹ שכן במקרי עבר בהם לא נקשר האקדח באמצעות שרוך כאמור, הנגישות של ילדים ומתבגרים לאקדח הייתה קלה יותר.

ג. העלאת מודעות - הכשרת בעלי הרישיון וחידוד הנחיות ממשרד החינוך

26. כחלק מההכשרה שעוברים בעלי רישיון במסגרת הליך הרישוי והרענון, מוצע להוסיף התייחסות לשתי סוגיות חשובות:

א. הזנחת הנשק – ראוי לחדד בפני העוברים את ההכשרה כי הזנחה של נשק, בייחוד במקום שיש לילדים גישה אליו, וללא נקיטת אמצעי זהירות סבירים, מהווה עבירה פלילית.²² בתוך כך, יש לעמוד במסגרת ההכשרה על האחריות הרבה בנשיאת נשק במרחב הציבורי, בייחוד במקומות בהם נמצאים ילדים, ובאחסנתו בצורה נאותה בבית.

ב. זיהוי מקדים של סיכון לאובדנות – מוצע להתייחס במסגרת ההכשרה לחשיבות של זיהוי מקדים של סיכון לאובדנות בקרב בני ביתם של בעלי נשקים.²³

27. עוד בהקשר המניעתי, ולאור ההתחמשות המואצת, מומלץ שמשרד החינוך ינחה את צוותי החינוך השונים להתייחס באופן סדור לסכנות הגלומות בכלי נשק, כך שמורים יחזרו ויבהירו בפני תלמידים כי אין לשחק בכלי נשק ובתחמושת המצויים בידי ההורים. התייחסות לכך מופיעה בחוזר מנכ"ל החינוך בנושא ניהול שגרת הבטיחות בבית הספר, אך רק כהסברה ובטיחות מונעת לקראת חופשת הקיץ.²⁴

לסיכום

28. ככלל, ראוי כי שינויים במדיניות רישוי הנשק הפרטי ייעשו רק לאחר עבודת מטה יסודית, שתסמך על תשתית עובדתית מוצקה, ותוך מעורבות כלל גורמי הממשלה הרלוונטיים (לרבות המשרד לביטחון לאומי ומשטרת ישראל, משרד הבריאות ומשרד הרווחה).

²¹ חוזר מנכ"ל תשע"ג/2(א), לעיל ה"ש 18.

²² חוק העונשין, התשל"ז-1977, בסעיף 340.

²³ ד"ר שי חן-גל מניעת אובדנות בקרב בני נוער (2018).

²⁴ ניהול שגרת הבטיחות בבית הספר, הוראת קבע מס' 0143 (15.8.2018).

המכון הישראלי לדמוקרטיה

29. נראה שעבודת מטה כזו לא נעשתה עד כה, ותקנות כלי הירייה החדשות, שתכליתן הגברת הביטחון האישי של אזרחי ישראל, והגידול הדרמטי שבא בעקבותיהן במספר רישיונות הנשק ובנוכחות של נשק פרטי במרחב הפרטי והציבורי, עלולים דווקא לחולל פגיעה בשלומם של אזרחי ישראל, ובתוך כך בילדים.

30. את שלא נעשה עד כה חשוב לעשות כעת, ולהשלים עבודת מטה כאמור בדחיפות. במסגרת זו, יש מקום לשקול הסדרים שונים שעשויים לתרום לצמצום הסכנה לילדים מפני כלי נשק ברישיון פרטי. בתוך כך, חשוב להסתמך על הידע מקצועי והניסיון הנרחב שנצברו במדינות אחרות על-מנת למנוע סיכונים מיותרים לילדים. מן הסתם, הסדרים אלה יסייעו לצמצם את הסכנה גם לאוכלוסיות נוספות. הצבענו בחוות דעת זו, באופן ראשוני ובלתי ממצה, על הסדרים אפשריים בתחומים של אחסון נשק, נוכחות נשק בקרבת ילדים במרחב הציבורי, ופעולות להעלאת מודעות שניתן לשלב כחלק מההכשרה שעוברים בעלי רישיון במסגרת הליך הרישוי והרענון.

בברכה,

עו"ד מירית שרעבי-לביא

המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה